

TD-enhet
Västra Götalandsregionen
2019-05-21

Ordlista Tillgänglighetsdatabasen

Annat alternativ

När en backe eller brant lutning har kompenserats av ett alternativ som är mindre brant men som kan vara längre i sträcka.

Anropsknapp vid hiss

Den knapp som måste användas för att få hissen att komma till det våningsplan man vill.

Assistanshund

En assistanshund fungerar som ett hjälpmedel och är utbildad för att utföra olika uppgifter. Det finns olika typer av assistanshundar. En assistanshund kan exempelvis hämta saker eller varna brukare med epilepsi innan ett anfall bryter ut så att de hinner sätta sig. När en assistanshund är i tjänst ska den bära Svenska Brukshundsklubbens tjänstetäcke och föraren ska ha tillhörande legitimation.

Avfasad tröskel

Tröskelns kant är försedd med en sluttande kant, avfasning för att möjliggöra för personer i rullstol och med rollator att ta sig över tröskeln.

Av- och påstigningsplats

Den plats utanför entré eller besöksmål där passagerare kan ta sig i eller ur privatbil, taxi eller färdtjänstbil. Platsen bör vara markerad med målade streck samt skylt.

Avlastningshylla

Personer som i samband med toalettbesök har behov av att lägga ifrån sig olika typer av tillbehör efter till exempel en stomioperation behöver en avlastningshylla.

Avåkningsskydd

Avåkningsskyddet är en minst 4 cm hög kant.

Automaten har lättförståeliga/ konkreta instruktioner.

Det innebär att beskrivningen för att använda automaten är tydlig och lätt att förstå. Den kan vara kompletterad med symboler.

Behållare med lock på toaletter

Behållaren som avses är i den storlek att till exempelvis vuxenblöjor ryms, 10 liter i volym.

Benutrymme

Benutrymme Ett utrymme för rullstolsburna under besöksdisk, tvättställ eller dylikt.

Blinkande utrymningslarm

När brandlarmet sätter i gång syns det, till exempel genom lampor som blinkar i de lokaler alla kan komma till och i toaletter och badrum, så att även hörselskadade och döva kan nås av varningssignaler i händelse av brand eller annan fara.

Dator och övrig hård- och/eller mjukvara som kan överföra till anpassade former såsom ljud, punktskrift, förstoring, olika färg- och kontrastval.

Det är en dator som gör om vanlig text till talad text och till punktskrift. Datorn kan förstora text och det går att ändra färg och kontrast på texten och bakgrunden så att bokstäverna syns bättre.

Diagonalt draghandtag

Ett diagonalt draghandtag är ett rakt handtag som är placerat från ett hörn till det motsatta hörnet på till exempel en dörr.

Draghandtag

Ett draghandtag är ett längre handtag som är placerat på dörrens insida. Det möjliggör för personer i rullstol eller med rollator att stänga dörren efter sig.

Dörr

Dörr är en vanlig dörr som har ett dörrblad som öppnas åt ena hållet och tar både utrymme och kan medföra risk när den slår upp för personer som har synskada.

Dörrblad

En dörr består av en dörrkarm i vilken ett, eller ibland två, dörrblad hänger i till exempel gångjärn.

Dörrstängare

Dörrstängare är en anordning som stänger en dörr. Det finns ytmonterade dörrstängare, dolda dörrstängare, dörrhållare, golvstängare, dörrstängare för specialdörrar och elektromekanisk dörrautomatik. Vanligast är dock att dörrstängaren sitter längst upp på dörren. Den är en hydrauliskt fjädrande anordning. Utifrån den finns en arm som är delad på mitten med en led. När dörren öppnas åker armen ut och sträcks ut. När dörren sedan släpps fjädrar hydrauliken och den drar in armen igen som viker sig igen och på detta sätt stängs dörren./ Dörrstängare skall sitta på alla branddörrar då de skall gå igen om det skulle förekomma en brand.

Dörröppnare

En platta eller knapp att trycka på så att en dörröppnare aktiveras och dörren öppnas automatiskt.

E-faktura

E-faktura underlättar för personer som har svårt att se och svårt att höra att få alla uppgifter korrekt inmatade.

Efterklang

Efterklang Det ljud som finns kvar efter att ljudkällan tystnat. Till skillnad från eko upplevs efterklang som ett kontinuerligt avtagande ljud.

En handrörelse

Innebär att det går att låsa/låsa upp exempelvis en dörr genom att använda handen bara en gång.

Ett steg

Ett enda trappsteg eller en enda nivåhöjning som är utformat som ett trappsteg.

Flytbojar

Dessa markerar badområdets yttre gränser. Detta är en säkerhetsåtgärd för personer som har svårt att se och svårt att bearbeta och tolka information.

Fribärande trappa

Fribärande trappa innebär att trappan är öppen under. En trappa som inte omges av väggar på båda sidorna och som man kan riskera att skada sig på om man är synsvag eller om man inte är mycket uppmärksam.

Förstoringslampa.

Läslampa med förstoringsglas.

Glasdörr

En dörr är en glasdörr när mer än hälften av dörrens material består av glas.

Hasp

En hake att stänga till exempel en dörr med istället för lås.

Hisspanel- utvinklad

En utvinklad manöverpanel till exempel i hiss innebär att panelen lutar cirka 45° från väggen.

Hårdgjord yta

Hårdgjord yta är inte alltid asfalt. En hårdgjord yta innebär att den är så hård att till exempel rullstolens eller rollatorns hjul inte slirar eller sjunker ned i gruset.

Exempel på material som är hårdgjort: asfalt, betongmarkplattor eller släta stenhällar, vattnat stenmjöl eller ytbehandlade gångytor i grusgångar.

Hörbar information

Hörbar information kan vara både talad information eller ett signalljud. Talad information kan vara talad information vid en skyltinformation eller köautomat. Den kan aktiveras via en knapptryckning eller till exempel i en hiss starta automatiskt. Hörbar signal kan handla om en ljudsignal som talar om att dörren är öppnad.

Hörbart och blinkande utrymningslarm

Ett utrymningslarm är oftast en hörbar ljudsignal. Ett utrymningslarm kan också vara ett synligt blinkande larm i form av lampor som blinkar.

Hörselteknisk utrustning

Genom teleslingan överförs ljudet trådlöst via mikrofon till hörapparaten utan störande bakgrundsljud. Det finns både flyttbara och fasta teleslingor. Det är viktigt att även podiet innesluts i hörslingan så att en föreläsare som är hörselskadad kan höra till exempel frågor från publiken.

Karuselldörr

Karuselldörr är en typ av dörr som typiskt består av roterande dörrblad som hänger på en roterbar vertikalaxel, vanligtvis med en rund inkapsling.

Knappars utformning

När knappar är kännbart utformade kan man utan att se identifiera vilken knapp man skall trycka på genom knappens storlek eller markering i relief (upphöjda symboler eller siffror/bokstäver).

Kontrast

Kontrast är en stor skillnad i ljushet mellan exempelvis texten och bakgrunden eller mellan dörrkarmen och väggen. Den mäts i procentenheter enligt NCS (Natural Color System).

Kännbar kopia

Kännbar kopia innebär att man får känna med händerna på kopior av utställningsföremål eller att det är tillåtet att känna på original.

Kännbart ledstråk

Kännbart ledstråk till exempel avvikande struktur på golvet eller en väggyta som är möjlig att följa med teknikkäpp. Om den avvikande strukturen har en kontrast mot bakgrunden är ledstråket både synligt och kännbart.

Kännbar text

Kännbar text eller relief innebär minst 1 millimeters upphöjda enstaka bokstäver/siffror eller kartbild, som går att känna med fingrarna. Alla personer som har svårt att se kan inte läsa punktskrift.

Lavar

Lavar i bastu Lav är den sittplats/bänk som finns i bastun.

Ledarhunden

Är en speciell typ av tjänstehund, eftersom den hjälper föraren i vardagslivet. Därför får hunden följa med sin synskadade förare in på posten, apoteket, försäkringskassan och andra offentliga platser. Ledarhunden är befriad från koppeltvång och får utan kostnad åka med bussen, tåget och inrikesflyget. Ledarhunden har vit sele på sig när den jobbar.

Ledsagare

Ledsagning innebär att ledsagaren erbjuder besökaren att hålla i ledsagarens arm. Ledsagaren går ett halvt steg framför besökaren och hjälper besökaren till rätt plats.

Ledstång

Ledstång finns i exempelvis trappor och ramper. Det är ett sorts räcke man kan hålla sig i för att få stöd.

Ledstråk

Ett ledstråk ska vara både kännbart och synligt. Ett kännbart ledstråk är till exempel avvikande struktur på golvet eller en väggyta som är möjlig att följa med teknikkäpp. Man kan även utnyttja naturliga ledytter såsom gräskanter, murar, väggar, staket mm. Synligt innebär att ledstråket går att se.

Toalett

En vanlig toalett är inte anpassad för personer med behov av större utrymme för att röra sig eller personer som har behov av extra utrustning.

Ljudmiljö

En bra ljudmiljö innebär att en person enkelt kan höra vad som sägs i samtal mellan flera personer. Tillgänglighetsdatabasen använder inte teknisk utrustning för att undersöka ljudmiljön. Kommunens miljö- och byggförvaltning har kunskap om detta.

Lodrät

Lodrätt eller stående är en orientering som är relaterad till, eller går från topp till botten (eller från botten till toppen).

Lyftanordning

En lyft kan vara både flyttbar och fast. Den behövs för förflyttning när det gäller personer som har svårare rörelsehinder.

Orienterings- och hänvisningsskyltar

Det är skyltar som visar hur man hittar och var olika platser finns.

Parkering med krav på särskilt tillstånd

En parkeringsplats som är tillräckligt stor för att man säkert ska kunna lasta ur en rullstol och sätta sig i den.

Passagedörr

Dörrar som man passerar genom i allmänna förflyttningsstråk

Passagetid

Tiden från det att en dörr är helt öppnad tills att den börjar stängas.

Passagebredd

Den fria bredden där man passerar genom en passageöppning.

Passageöppning

En del i exempelvis en korridor som är smalare än själva korridoren. Det kan också vara en dörr som alltid står öppen.

Personlyft

En personlyft är ett hjälpmedel för att flytta från till exempel rullstol till säng eller användas i hygienutrymmet. Personlyften kan vara fast installerad i taket eller flyttbar.

Pictogram

Pictogram är ett särskilt symbolspråk, bestående av bilder som är godkända av Pictogramnämnden. Pictogram på skyltar gör det möjligt för många att läsa informationen till exempel om man inte förstår språket eller kan läsa text.

Pollare

Pollare är en konstruktion som är permanent fäst i marken. Pollare i plast eller trä kan placeras vid övergångsställen och via taktila symboler ge synskadade information om på vilken sida om pollaren man ska gå och i vilken riktning och hur många körfält och refuger man ska passera.

Punktskrift

Punktskrift är bokstäver som är uppbyggda av kombinationer av sex upphöjda punkter, som kan läsas med fingrarna.

Relief

Relief innebär minst 1 millimeters upphöjda enstaka bokstäver/siffror eller kartbild, som går att känna med fingrarna. Reliefkort är en karta som har kännbara upphöjningar.

Ränndal

Rännदार anläggs ofta tvärsöver trottoarer för att leda bort vattnet till rännstenen. Om de inte är övertäckta är de svåra att ta sig över med rullstol eller rollator.

Sensorstyrd

En sensor känner av rörelse. Både vattenkranar och dörrar kan öppnas och stängas genom en sensor som känner av din kropps rörelse. Då är vattenkranen sensorstyrd.

Servicehund

Servicehund är en assistanshund som ger sin ägare med rörelsehinder praktisk hjälp i vardagen såsom att till exempel plocka upp saker från golvet, öppna och stänga dörrar på olika sätt, hjälpa till att ta av kläder eller kasta skräp i papperskorgen. När en assistanshund är i tjänst ska den bära Svenska Brukshundsklubbens tjänstetäcke och föraren ska ha tillhörande legitimation.

Skrapgaller

Fotskrapa vid ytterdörr.

Skyddande gavel vid kapphylla

Om en kapphylla sitter på en vägg med fri yta runt sig behövs skyddande gavlar som hindrar personer från att gå in i hyllans kant och skada sig. En skyddande gavel går från kapphyllans undre del till kapphyllans översta del.

Signalhund

Denna typ av assistanshund är sin döva/hörselskadade ägares "öron" och tränas till att markera ljud på olika sätt. När en assistanshund är i tjänst ska den bära Svenska Brukshundsklubbens tjänstetäcke och föraren ska ha tillhörande legitimation.

Skjuldörr

En dörr som öppnas automatiskt med sensor och som öppnas i sidled.

Skrivtavla

Någon form av platta (griffeltavla, whiteboard, glas, plast etc.) som går att skriva på och sedan suddas bort texten för att skriva nytt.

Slagdörr (används endast i inventeringsformulär och rapport)

Dörr är en vanlig dörr som har ett dörrblad som öppnas åt ena hållet och tar både utrymme och kan medföra risk när den slår upp för personer som har synskada.

Slagyta

Slagyta är det utrymme dörren behöver när den öppnas. Det är viktigt att denna yta markeras på underlaget så att inte personer med till exempel svårt att se får dörren på sig. Det är speciellt farligt när dörren öppnas automatiskt

Stegdjup i trappa

Den fria delen av plansteget som man kan sätta foten på.

Stor toalett

En toalett som stor och utrustad för personer med svårighet att röra sig.

Synlig information

Visuell information betyder att det går att till exempel att läsa informationen och/eller att den ges med bilder. Detta gäller till exempel vid högtalarinformation eller vid utrop av könummer.

Syntolkning

En målande beskrivning i tal av vad som endast är synbart; färger, former, bakgrund.

Teckenspråk och teckentolkning

Teckenspråk är ett visuellt/manuellt språk. Teckenspråk används i direkt kommunikation på samma sätt som hörande använder talspråk. I Sverige använder döva eget språk så kallat svenskt teckenspråk eftersom det förekommer olika nationella teckenspråk.

Teknikkäpp

Teknikkäpp används för att något steg före få information om underlaget man går på och hinder på färdvägen och ibland höra vad kappen tar emot. Med kappen upptäcks hinder i närmaste omgivning till exempel möbler eller andra föremål inomhus och cyklar på gångbana.

Textmaskin/digital display

Exempel på textmaskiner/digitala displayer finns till exempel på operan och gör att det går att läsa vad som framförs på scenen.

Utstickande trappsteg

Trappnos som sticker ut från trappsteget och innebär snubbelrisk.

Utrymningslarm

Ett utrymningslarm (brandlarm) har till syfte att initiera utrymning av en byggnad. Utrymning kan behövas på grund av brand, men det kan också röra sig om gasutsläpp, syrebrist, bombhot eller annan fara som hotar.

Utrymningsvibrator

Om man inte kan höra eller se brandlarmet när man sover finns speciella vibratorer som kan läggas till exempel nära sängen på hotellrum.

Vattenkran med spak

Det är en vattenkran med ett enda handtag. Den går att använda genom en enda rörelse med handen, utan att behöva byta grepp med handen.

Vindfång

Vindfång Innanför en entrédörr finns ibland ett utrymme som måste passeras liksom ytterligare en dörr innan man kommer in till exempelvis en reception. Syftet med utrymmet är att det inte ska uppstå drag då ytterdörren öppnas.

Vågrät

Vågrätt eller liggande är en orientering som är relaterad till, eller går längs med, horisonten. En horisontell linje går från vänster till höger (eller vice versa).

Vändyta/svängrumsyta

För att vända med rullstolar krävs också visst utrymme. Det benämns vändyta eller svängrumsyta. Behovet av yta varierar beroende på rullstolens storlek och om personen måste ha benen utsträckta. Dessutom kan det kräva att man måste backa flera gånger för att ta sig igenom till exempel en dörröppning och det finns risk att rullstolen skrapar emot väggar och dörrkarmar.

Vändkors

Vändkorset består vanligtvis av fyra metall- eller träribbor som är placerade som i ett kors (därav namnet) snurrande på en pinne. Ett vändkors är en anordning för att endast tillåta en person åt gången att ge inträde.